

ĐƯA CHỦ QUYỀN HOÀNG SA, TRƯỜNG SA VÀO SÁCH GIÁO KHOA – MỘT NGHĨA VỤ THIÊNG LIÊNG

■ Bùi Tất Tươi *

TÓM TẮT

Bài viết xoay quanh vấn đề giáo dục chủ quyền quốc gia về biên giới và biển đảo, trong đó có vấn đề giáo dục nhận thức chủ quyền của Việt Nam đối với hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa ở nhà trường hiện nay. Theo tác giả, việc xây dựng chương trình, nội dung về biển đảo để đưa vào sách giáo khoa (SGK) cần nhằm đến hai mục đích chủ yếu:

- 1. Tôn vinh chủ nghĩa yêu nước và tri ân Tiên nhân có công khai mở non sông đất nước, tri ân những ngư dân, những người lính – những người con đất Việt từ xưa đến nay kiên cường bám biển bám đảo để khẳng định chủ quyền của dân tộc.*
- 2. Giáo dục nhận thức về chủ quyền của Việt Nam đối với hai quần đảo Hoàng Sa, Trường Sa gắn với việc phát huy vai trò, tiềm năng của biển đảo Việt Nam đối với sự phát triển kinh tế – xã hội của nước ta trong thế kỉ XXI.*

Tác giả mong muốn chương trình, nội dung về biển, đảo Việt Nam sẽ được phổ cập một cách hệ thống trong nhà trường, và công việc tuyên truyền, giáo dục về biển đảo thường xuyên được thực hiện trong giáo dục để thế hệ trẻ Việt Nam hiểu rõ lịch sử dân tộc và có ý thức trách nhiệm đối với sự nghiệp bảo vệ chủ quyền quốc gia về biên giới và biển đảo.

ABSTRACT

Including the subject “sovereignty over the Hoang Sa - Truong Sa Islands” into textbooks - a sacred duty

This study elaborates education issues concerning the national sovereignty over Vietnam's maritime borders and maritime island, including education in awareness building about the sovereignty over the Hoang Sa – Truong Sa in schools today. According to the author, the development of a curriculum on maritime islands in order to include it into textbooks needs to focus on two main objectives:

- 1. Honoring patriotism and showing gratitude to our ancestors who broadened our land, showing gratitude towards the fishermen, soldiers and sons of Vietnam who have been sticking relentless to our seas and island over the centuries in order to affirm the sovereignty of the nation.*
- 2. Awareness about the sovereignty of Vietnam in regards to the Hoang Sa – Truong Sa must be related to the promotion of the role and potential of the Vietnam's islands for the economic and social development of our country in the 21st Century.*

The author wishes that the curriculum on the sea and the island of Vietnam will be disseminated systematically in schools, and that the propaganda and education on maritime islands will be implemented on a regular basis in education activities with the purpose that the younger generation of Vietnam comes to a better understanding of the history of our nation and develops a sense of responsibility for the protection of national sovereignty over maritime borders and islands.

* ThS, Nguyễn Phú Tổng Biên tập Nxb Giáo dục Việt Nam

1. Giáo dục chủ quyền quốc gia về biên giới, về biển đảo, trong đó có vấn đề giáo dục ý thức chủ quyền của Việt Nam đối với hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa là một nhiệm vụ quan trọng trong nhà trường. Theo tinh thần đó, từ nhiều năm nay, NXB Giáo dục Việt Nam đã tích cực tổ chức biên soạn, xuất bản Tủ sách Biển, Đảo Việt Nam (TSBĐVN) nhằm đáp ứng bước đầu yêu cầu dạy học về biển đảo trong nhà trường và đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục nhận thức về chủ quyền biển đảo trong giai đoạn hiện nay.

Việt Nam là một quốc gia biển có hơn 3260km bờ biển với hơn 4000 hòn đảo lớn, nhỏ và một vùng thềm lục địa, vùng đặc quyền kinh tế có diện tích khoảng 1 triệu km², trong đó có hai quần đảo Hoàng Sa (Paracels) và Trường Sa (Spartly) nằm giữa Biển Đông – tuyến đường hàng hải huyết mạch nối liền Thái Bình Dương với Ấn Độ Dương, châu Á với châu Âu, và có 1/2 tuyến đường hàng hải lớn nhất thế giới đi qua. Tần suất lưu thông của các loại tàu biển đi qua khu vực này chiếm 1/4 lưu lượng tàu biển hoạt động trên biển của thế giới. Mỗi năm, các tàu đi qua Biển Đông vận chuyển khoảng 70% lượng dầu mỏ nhập khẩu từ Trung Đông và Đông Nam Á, khoảng 45% hàng xuất khẩu của Nhật, và 60% hàng xuất nhập khẩu của Trung Quốc. Đây là khu vực có tiềm năng kinh tế rất to lớn, chứa đựng nhiều nguồn tài nguyên vô giá: hải sản, khoáng sản, dầu khí, và có cả băng cháy – một loại tài nguyên có thể trở thành nguồn năng lượng mới thay thế cho dầu khí trong tương lai.

Hiện nay, Biển Đông là khu vực mà Trung Quốc đang gia tăng hành động khiêu khích, xâm phạm chủ quyền biển đảo của Việt Nam nhằm thực hiện ý đồ chiếm trọn Biển Đông. Chúng ta cần phải đẩy mạnh tuyên truyền sâu rộng trong nước và ngoài nước để mọi người hiểu rõ: hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa là một bộ phận lãnh thổ của Việt Nam, nằm ở vị trí chiến lược, như tấm lá chắn cho các dải đất liền dọc bờ biển nước ta từ Quảng Trị đến Cà Mau. Đó là phần lãnh thổ mà các thế hệ người Việt tiếp nối nhau thể hiện khát vọng vươn xa, ý chí kiên cường của dân tộc vượt qua đông bão đến với

đại dương để khám phá, khai khẩn những vùng đất mới, tạo nên dáng hình Tổ quốc hôm nay. Đó cũng là hai quần đảo mà cha ông chúng ta đã chiếm hữu liên tục và hoà bình với đầy đủ chứng cứ pháp lý cách đây hàng trăm năm. Bồn phận của thế hệ hôm nay và mai sau phải có trách nhiệm bảo vệ, giữ gìn, phát huy, nhất là trong sự nghiệp bảo vệ và xây dựng đất nước ở thế kỉ XXI – thế kỉ được các nhà khoa học dự báo là thế kỉ của biển và đại dương. Trên tinh thần ấy, việc xây dựng chương trình, nội dung biển đảo để đưa vào sách giáo khoa (SGK) cần phải nhắm đến mấy mục đích sau:

Thứ nhất, đưa chương trình, nội dung về Hoàng Sa, Trường Sa vào SGK trước hết là để tri ân Tiền nhân có công khai mở non sông đất nước, tri ân những ngư dân, những người lính - những người con đất Việt từ xưa đến nay kiên cường bám biển bám đảo để khẳng định chủ quyền của dân tộc và trong số họ, không ít người đã hoá thân vào hồn thiêng sông núi! Những tư liệu lưu lại trong văn bản, hiện vật mà Việt Nam đang lưu giữ cho thấy ý chí, khí phách, sự hi sinh to lớn của Tiền nhân, của những ngư dân và của những người lính trong công cuộc dựng xây – bảo vệ đất nước nơi trùng khơi gió bão liên tục từ thời chúa Nguyễn đến nay.

Trong dịp kỉ niệm 25 năm những người lính Trường Sa kết thành “Vòng tròn bất tử” trên đá Gạc Ma và 40 năm Hoàng Sa bị Trung Quốc dùng vũ lực cưỡng chiếm, trên các phương tiện thông tin đại chúng đã đăng tải những câu chuyện về người lính hi sinh để khẳng định chủ quyền của Việt Nam – trong đó có rất nhiều câu chuyện vừa xúc động vừa có tác dụng điều chỉnh nhận thức của không ít người trong xã hội. Và chúng ta hiểu rằng, với những người đã hi sinh vì chủ quyền Tổ quốc, dù ở thời nào cũng vậy, họ đều là *biểu tượng của tinh thần yêu nước*, có sức hút lớn lao với cộng đồng. Viết về Hoàng Sa, Trường Sa, phải đặc biệt chú ý điều đó và *phải lấy tinh thần dân tộc, tinh thần yêu nước làm chuẩn mực* để hòa hợp dân tộc nhằm tăng cường khối đoàn kết trong sự nghiệp bảo vệ đất nước hiện nay. Vì vậy, viết hoặc tuyên truyền về Hoàng Sa, Trường Sa trong bối cảnh hiện nay

chính là cách tôn vinh chủ nghĩa yêu nước, tôn vinh ý chí, khí phách kiên cường của dân tộc mà mỗi người dân mang dòng máu Lạc Hồng, nhất là thế hệ trẻ hôm nay và mai sau phải có trách nhiệm giữ gìn và phát huy.

Thứ hai, vấn đề chủ quyền của Việt Nam đối với hai quần đảo Hoàng Sa, Trường Sa còn liên quan đến chiến lược xây dựng đất

nước. Đó là việc phát huy vai trò, tiềm năng của biển đảo Việt Nam đối với sự phát triển kinh tế – xã hội của nước ta trong thế kỉ XXI. Đây là một định hướng đúng đắn cho mọi dân tộc có điều kiện địa lí, tự nhiên như Việt Nam. Ngay từ thời phong kiến tự chủ, chính những ngư dân đã sớm ý thức được vấn đề này như một sứ mệnh thiêng liêng đối với đất nước.

Tại hai xã An Vĩnh, An Hải thuộc huyện đảo Lý Sơn, Quảng Ngãi, quê hương của Đội Hùng binh Hoàng Sa kiêm Bắc Hải từ nửa đầu thế kỉ XVII – thời chúa Nguyễn đã giong thuyền ra khơi, khai mở những vùng đất mới cho Tổ quốc, xác lập chủ quyền của Việt Nam tại hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa theo chỉ dụ của các vương triều nhà Nguyễn. Tất cả những di tích lịch sử, những đình làng, những ngôi nhà cổ, những kỉ vật, những gia bảo của hơn chục dòng tộc được lưu truyền qua nhiều thế hệ theo cách riêng của người dân Lý Sơn – thể hiện sinh động trong những phong tục, lễ hội, những ngôi mộ gió, âm linh tự,... tất cả đều in đậm ý chí và khát vọng hướng biển nhằm làm giàu cho đất nước,...

Tượng đài Đội Hoàng Sa kiêm quần Bắc Hải ở huyện đảo Lý Sơn, tỉnh Quảng Ngãi.

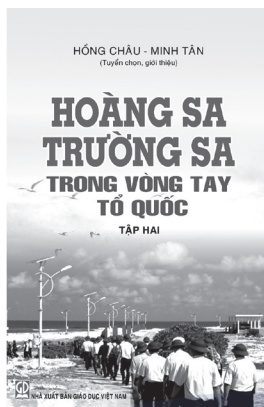
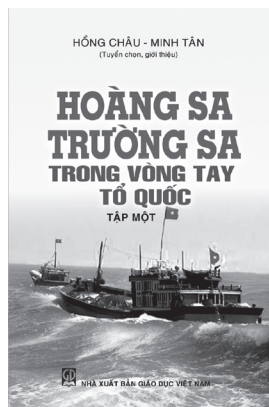
Ảnh: Hồng Châu

Để giúp cho toàn dân thấu hiểu và chia sẻ sứ mệnh thiêng liêng này của những cư dân nơi đầu sóng ngọn gió, nên chăng, vấn đề tuyên truyền, giáo dục về biển đảo không chỉ biểu hiện bằng chương trình học tập ở học đường mà cần có những chuyến khảo sát thực tế cuộc sống của ngư dân hoặc phát triển các tour du lịch biển đảo làm cầu nối giữa biển đảo với đất liền, nâng cao ý thức về chủ quyền của mọi tầng lớp nhân dân. Có những chuyến đi thực địa như vậy mới thấu hiểu Tiên nhân phải đối mặt với biết bao hiểm nguy, thử thách lớn lao, mới cảm nhận được khí phách của ngư dân hiện nay trước sự ngang ngược, tàn bạo bất chấp luật pháp của kẻ thù ở ngư trường truyền thống Hoàng Sa, Trường Sa – nơi thấm đẫm và lắng sâu biết bao máu xương của bao thế hệ Việt Nam. Và chính những

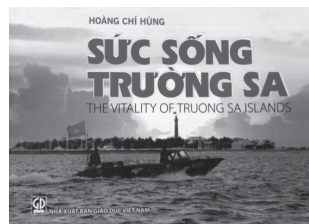
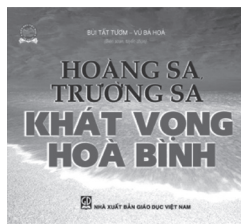
chuyến đi này sẽ giúp người đất liền được tiếp lửa từ những người ngư dân, những người lính nơi đầu sóng ngọn gió để họ thấy được bổn phận của người đất liền trong sự nghiệp bảo vệ chủ quyền biển đảo của Tổ quốc.

Gần đây, NXB Giáo dục Việt Nam đã ấn hành nhiều bộ sách về biển đảo Việt Nam để góp phần tuyên truyền, phổ biến sâu rộng vấn đề này trong cộng đồng, xã hội và dư luận ở nước ngoài. Những ấn phẩm về Hoàng Sa, Trường

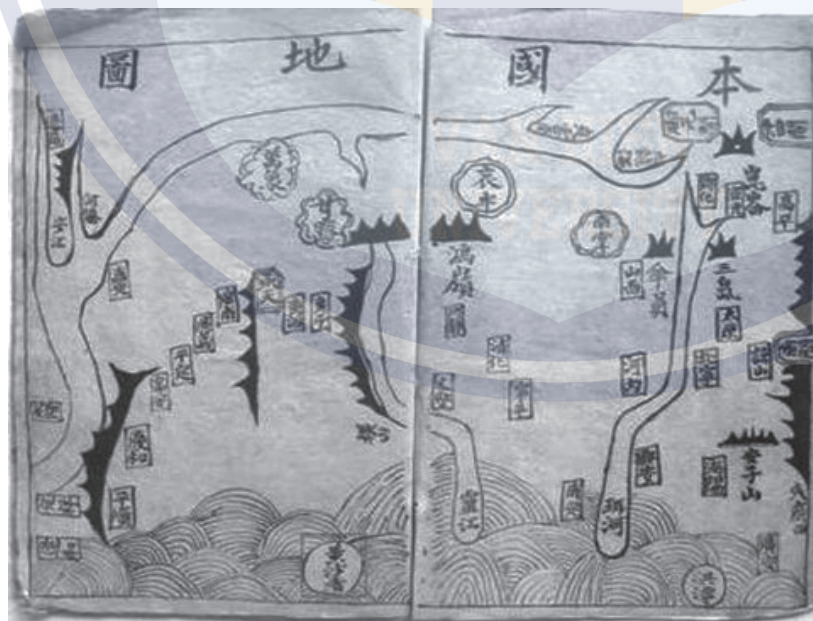

cho chương trình, nội dung biển đảo để đưa vào SGK.

Sa của NXB Giáo dục Việt Nam được xuất bản và phát hành trong dịp kỉ niệm hai sự kiện hào hùng, bi tráng: 25 năm “*Vòng tròn bất tử Trường Sa*” (1988–2013), và 40 năm Hải chiến Hoàng Sa (1974–2014). Dù là sách chuyên luận khoa học như cuốn *Những bằng chứng về chủ quyền của Việt Nam đối với hai quần đảo Hoàng Sa, Trường Sa* của TS. Hãn Nguyên Nguyễn Nhã, hay sách tuyển chọn các bài kí đậm chất phóng sự cuốn hút cảm xúc người đọc như *Hoàng Sa, Trường Sa trong vòng tay Tổ quốc* (hai tập), Hồng Châu – Minh Tân tuyển chọn, giới thiệu hoặc sách ảnh *Hoàng Sa, Trường Sa – Khát vọng hoà bình* do Bùi Tất Tươi – Vũ Bá Hoà biên soạn, tuyển chọn; *Sức sống Trường Sa* của nghệ sĩ nhiếp ảnh Hoàng Chí Hùng đều có sức lan toả mạnh mẽ trong cộng đồng. Đó thực sự là những ấn phẩm có ý nghĩa giáo dục, bổ sung

2. Thực ra, vấn đề khẳng định chủ quyền của Việt Nam đối với hai quần đảo Hoàng Sa, Trường Sa đã được đưa vào sách giáo khoa từ thời triều Nguyễn. Đó là sách “**Khải đồng thuyết ước**” do Kim Giang Phạm Phục Trai, quê ở Bắc Ninh biên soạn năm 1853, được in lần đầu vào năm 1881. Theo các nhà nghiên cứu ở Viện Hán – Nôm Việt Nam, “**Khải đồng thuyết ước**” là cuốn sách giáo khoa **dành cho học sinh bậc Tiểu học**. Nội dung cuốn sách này trình bày về thiên văn, địa lý, cương giới lãnh thổ Việt Nam, hình thể núi sông (đặc biệt có bản đồ toàn quốc ghi địa danh các tỉnh, trong đó có hai quần đảo Hoàng Sa, Trường Sa), về lịch sử, xã hội (thể thứ lịch đại, quốc hiệu, một số nhân vật đặc biệt, cách tu dưỡng bản thân),... nhằm truyền bá kiến thức tổng quan về đất nước, con người Việt Nam. Ngay từ thời đó, chủ quyền biển đảo, lãnh thổ quốc gia đã được phổ cập.

*Tám Bản đồ quốc nội trong sách Khải đồng thuyết ước có vẽ Hoàng Sa Chử (quần đảo Hoàng Sa được khoanh tròn trong ô vuông đỏ).
Nguồn: vov.vn*

Độc sách của tiền nhân, chúng ta không khỏi băn khoăn khi hiện nay, nhận thức của học sinh, sinh viên về vấn đề này còn hạn chế, lơ mơ mà nguyên nhân sâu xa là do chúng ta không chủ động tích cực trang bị đầy đủ kiến thức cho thế hệ trẻ, chưa làm tốt công tác tuyên truyền nhận thức về chủ quyền lãnh thổ trong cộng đồng. Do vậy, cần phải giáo dục về chủ quyền biển đảo cho học sinh ngay từ bậc Tiểu học. Thiết nghĩ, ý thức của con người về đất nước là lãnh thổ, song hành với điều này là truyền thống dân tộc, là hồn thiêng sông núi. Trong lãnh thổ có biển đảo, trong biển đảo có hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa. Nội dung này rất nên trình bày theo cách tích hợp kiến thức: địa lý tự nhiên, môi trường lịch sử – xã hội và giáo dục ý thức công dân.

Phải làm cho học sinh, sinh viên hiểu rõ những khái niệm cơ bản về biển, đảo, thấy được những bằng chứng chủ quyền về lãnh thổ của Việt Nam hiện hình cụ thể, sống động thân thương trong những di tích, những châu bản, những tờ lệnh, những kỉ vật, những sự kiện lịch sử hào hùng hay bi tráng. Làm được như thế sẽ kích thích lòng ham học hỏi, hiểu biết, khám phá cho học sinh; từ đó tình yêu Tổ quốc sẽ là nguồn mạch nuôi dưỡng tâm hồn cho thế hệ trẻ; và khi

biết yêu non sông thì sẽ biết bảo vệ, nâng niu từng tấc đất thiêng liêng của tổ tiên đã đổ biết bao máu xương để tạo nên dáng hình Tổ quốc như hôm nay.

Chúng tôi hi vọng chương trình, nội dung về biển, đảo Việt Nam sẽ được phổ cập một cách hệ thống trong nhà trường, công việc giáo dục về biển đảo thường xuyên được thực hiện trong hoạt động giáo dục để thế hệ trẻ Việt Nam hiểu rõ lịch sử dân tộc in đậm những trang sử hào hùng ánh lên ý chí, khí phách kiên cường và khát vọng hoà bình của dân tộc chúng ta! Và việc đó cũng giúp họ có ý thức trách nhiệm đối với sự nghiệp bảo vệ chủ quyền của Tổ quốc ở Hoàng Sa, Trường Sa – nơi mà những người con đất Việt từ người ngư dân đến người lính, người kiểm ngư, cảnh sát biển đang ngày đêm phải đối mặt với rất nhiều thử thách, nhất là sự tàn bạo của kẻ thù để bảo vệ chủ quyền thiêng liêng của Tổ quốc. Họ là người lính tiên phong trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc hôm nay, và chính họ cũng là những người kiên cường thực hiện lời Di huấn về chủ quyền lãnh thổ mà Vua Trần Nhân Tông (1258 – 1309) đã để lại cho các thế hệ Việt Nam là: *“một tấc đất của tiền nhân để lại, cũng không được để lọt vào tay kẻ khác...”*.